

ЗЕЛЕНА РЕВОЛУЦИЈА



БАРАЊА

МАРШ 29.11.2019

БАРАЊА



ЗЕЛЕНА РЕВОЛУЦИЈА
МАРШ 29.11.2019

ОТПАД

1. Указ за носење на ДУП СИ 09 во Гази Баба за бившата градска депонија Вардариште! Овој ДУП не се носи 5 години! Одлагањето е неприфатливо, локалната власт го игнорира носењето и го развлекува процесот додека усвојува редица други ДУПови.
Рок за указ: месец дена. Рок за носење на ДУП СИ 09: март 2020.
2. Итно започнување на санација и ремедијација на бившата градска депонија Вардариште!
Рок: март 2020.
3. Спроведување на регионалните планови за управување со отпад. Рок: започнување веднаш во регионите со утврдена локација за депонија. За регионите каде локацијата е проблематична, како во Југозападниот регион, новата локација да биде одобрена во најбрз рок од Комисијата за управување со природно и културно наследство за охридскиот регион и да се започне со спроведување на планот!
 - A. Воспоставување на интегриран и финансиски самоодржлив систем за управување со отпад во Скопскиот регион. Рок: започнување веднаш, завршување до крај на мандатот на сегашната локална власт, октомври 2021!
 - Поставување на контејнери и воспоставување на редовно собирање на отпад во сите населени места од сите жители на Скопскиот регион БЕЗ ИСКЛУЧОК. Бараме покриеност и опслуженост на 100% од населението! Петровец, Студеничани, Арачиново, Зелениково, Чучер Сандево да постават контејнери и да го собираат ѓубрето од сите нивни жители, не само дел. Рок: Започнување веднаш, за Град Скопје со општините (акцент Сарај, Злокуќани) 100% опслуженост на населението до март 2020.
 - Решавање на управувањето со Дрисла на најбрз можен начин и од полустандардна доведување до исполнување на ЕУ стандарди!
 - Затворање, санација и ремедијација на сите 57+ диви депонии во Скопскиот регион!
4. Зabrana за откуп на старо железо, алуминиум, бакар, олово, цинк, калај, бронза и месинг, додека не се донесе измена во законот за управување со отпад со која ќе бидат најстрого контролирани и многу поригорозно санкционирани сите пропусти кои овозможуваат откуп на метал добиен со палење на кабли, мебел, гуми. Рок: крај на годинава.
5. Зabrana за увоз на гуми и друг отпад како извор на енергија. Рок: крај на годинава.
6. Контрола на отпадот на граничните премини, царина. Рок на започнување: крај на годинава.
7. Затворање на СИТЕ фирми за складирање, третман и/или преработка на отпад кои не ги исполнуваат законските минимално-технички услови, вклучително и условот локацијата да се наоѓа надвор од населено место. Рок: Март 2020.



ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО

1. Отворање на истрага за ОХИС во стечај, стечајната маса, продавање, склучени договори, испуштањето на токсична хемиска материја. **Рок: крај на годинава.**
2. Отворање на истрага за увоз на отпад, што влегува, каде завршува. **Рок: крај на годинава.**
3. Отворање на истрага за палење на кабли во Скопје, кој го откупува бакарот, како се снабдуваат со кабли лицата кои ги горат. **Рок: крај на годинава.**



ДИВИ НАСЕЛБИ

1. Поставување на монтажни живеалишта за лицата од дивите населби во Скопје – покрај Вардар, под Кале, Варадриште, Керамидница, Драчево-Ацево... и нивна интеграција во општеството. Уредување на тие простори, оградување на Вардариште, за да се спречи повторно диво населување. **Рок: март 2020.**
2. Вклучување на неформалните собирачи на отпад во формалниот систем за управување со отпад. **Рок: започнување на процесот веднаш.**



ИНСПЕКЦИЈА

1. 24ч теренска покриеност од инспектори, редари, полиција во места каде има зголемена загаденост, чести палења на отворено, диви депонии. Користење на дрoнови со термални камери. Објава на инспекциските извештаи онлајн, на дневна/неделна основа.

Рок: крај на годинава.

2. Воведување на задолжителни вонредни мерења, без најава, на лице место земање примероци и вршење на акредитирани мерења. Рок: крај на годинава.

3. Да се воведат МКС стандард од страна на Институтот за стандардизација, за да може да се мери зацрнетоста на чадот по Рингелманова и Бахархова скала. Рок: март 2020.



ЗАКОНИ

1. Законот за заштита на почвата да се донесе! Нацрт-законот е закачен на ЕНЕР од јануари 2014!
Рок: крај на годинава.
2. Законот за инспекција во животната средина да се донесе! Нацрт-законот е закачен на ЕНЕР од февруари 2016!
Рок: крај на годинава.
3. Законот за контрола на емисиите од индустрија да се донесе! Нацрт-законот е готов од декември 2016!
Рок: крај на годинава.
4. Да се донесат измените и дополните на Законот за животна средина со кои се идентификуваат и уредува постапувањето со контаминирани подрачја! Предлог измените и дополнувања се закачени на ЕНЕР од ноември 2018! Рок: крај на годинава.
5. Законот за комунална полиција да се донесе! Рок: крај на годинава.
6. Да се донесе новиот Закон за урбанистичко планирање со усвоени предлози на граѓанските здруженија во насока на зачувување на јавниот интерес и јавното добро, заштита и унапредување на животната средина, зголемена транспарентност и граѓанска партиципативност.
Рок: крај на годинава.
7. Да се донесе Законот за климатска акција! Рок: 2020.



ИНДУСТРИЈА

1. Задолжително континуирано мерење на диоксините кај сите индустрии кои ги ослободуваат во своите процеси (Усје, Фени, Дрисла...). Податоците да одат во реално време онлајн, достапни за јавност. Рок: со законот за индустриски емисии.
2. Индустриските загадувачи кои имаат автоматски мониторинг на емисиите да ги постават онлајн податоците во реално време достапни за јавност. Рок: со законот за индустриски емисии.
3. Во краткорочниот акционен план на Град Скопје да се утврдат построги гранични вредности на емисии на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух, согласно законот за квалитет на амбиентниот воздух. Рок: март 2020.
4. Забрана за нова Г1 - тешка индустрија во државава. Рок: крај на годинава.
5. Забрана за користењето на чиста вода за пиење за потребите на индустријата. Рок за носење на забраната: крај на годинава, со стапување на сила во 2021.
6. Утврдување на емисиите на загадувачки супстанции кај малите и средни претпријатија од дрвна дејност со потребен број на мерења. Споредување со нивните Елаборати. Поставување филтри ако емисиите укажат на тоа. Рок: крај на годинава.
7. На веб страните на МЖСПП објава на ажуриран Катастар за животната средина, РИПЗ (Регистар на испуштање и пренесување на загадувачки материји) со комплетни податоци, Регистар на издадени А- и Б- интегрирани еколошки дозволи и Регистар за одобрени елаборати со објава на сите документи, Регистар за системите во кои се присутни опасни супстанции и во кои се случиле хаварии на територијата на РМ. Рок: крај на годинава за Регистрите за А-, Б- дозволи и елаборати. За сите други март 2020.



ПРЕКРШОЦИ

1. Стопирање на процедурата на усогласување на законите од областа на заштита на здравјето на луѓето, заштита на природни богатства, животна средина, заштита на културно наследство, заштита од природни и други непогоди, комунална хигиена со законот за прекршоци. Глобите се намалени за 75% и се **АПСОЛУТНО НЕПРИФАТЛИВИ** и карикатурални во однос на катастрофалната состојба во која се наоѓаме. **Рок: веднаш.**
2. Измена на законот за прекршоци и одредување многу повисоки глоби од сегашните на сила во овие области. **Рок: крај на годинава.**
3. Кривичните дела против животната средина и природата да не застаруваат. **Рок: март 2020.**



ЖЕШКИ ТОЧКИ

1. Започнување на процесот на санација и ремедијација на сите идентификувани жешки точки во земјава. Објавување на веб страната на МЖСПП на акциски план за секоја жешка точка, со рокови, средства, основни информации за загадувањето од жешката точка, тип, количина, главните опасности, изработени студии, досегашни преземени активности, преостанати активности до целосна санација и ремедијација. **Рок за објава на акцискиот план за сите жешки точки: крај на годината.**
 - a. Под итно започнување на процес на отстранување на 15.000 тони концентрат на арсен сулфид со антимон сулфид кај училиштето во Лојане и 5.000 тони арсен сулфид со околу 2.500 распаднати буриња со арсен оксид и др. непознати супстанции блиску железничката станица во Табановце, кај царината и полицијата. **Рок за започнување на постапката: веднаш.**
 - b. Поставување на пречистителни станици со доволно голем капацитет на депонијата на Југохром со над 7.500 тони канцероген шестовалентен хром во близина на р. Вардар и изворите на Рашче. **Рок за започнување на постапката: веднаш.**
 - c. Отстранување на опасниот отпад од двете утврдени депонии на ОХИС. **Рок за постапката: март 2020.**
 - d. Започнување на анализи на депонијата за опасен отпад во Пеленица! Испитување дали постои и трета депонија на НСН изомерен отпад/линдан во ОХИС! **Рок: крај на годинава.**
2. Забрана за продажба на зеленчук од Велешко и др. региони кој покажува зголемени концентрации на тешки метали. Обештетување на земјоделците за загубите. **Рок: крај на годинава.**
3. Справување со загадувачите во заштитните зони на изворот Рашче. **Рок за започнување: крај на годинава.**
 - a. санација на депонијата на хромна јаловина од рудникот Радуша, во регионот на Првата заштитна зона,
 - b. затворање на постоечки и забрана на концесии за експлоатација на минерални суровини во заштитните зони,
 - c. регулација на индустрискиот сектор во заштитните зони,
 - d. контрола на употреба на вештачкото ѓубриво и агрохемикалиите во заштитните зони,



КОНЦЕСИИ ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА МИНЕРАЛНИ СУРОВИНИ

1. Раскинување на концесиите за експлоатација за кои не е издадена дозвола или не е започната експлоатација во законскиот рок.
Рок: крај на годинава.
2. Раскинување на СИТЕ концесии за експлоатација и детални геолошки истражувања на минерални сировини кои не се во согласност со пропишаните законски услови, мерките за заштита на животната средина, законите и усвоените планови и стратегии за одржлив развој, води, заштита на природата, за заштита на биолошката разновидност, земјоделство, климатските промени, националната еколошка мрежа, појавите на ерозија, недостаток на вода, близината до населени места, ефектот врз локалното население, бучавата, прашината, загадувањето кое го предизвикуваат и уништувањето на природата и живиот свет.
Рок: крај на годинава.
3. Ограничување на бројот на концесии на ниво на држава и општина. Барање на согласност за вршење на детални геолошки истражувања и експлоатација на земјиште кое е во сопственост на правни или физички лица, да се добие ПРЕД доделување на концесијата. Рок: крај на годинава.
4. Задолжително известување на локалното население на општината и соседните општини за намерата на објава на јавен повик за доделување на концесии и издавање на дозволи за детални геолошки истражувања и експлоатација. Објава на веб-страницата на засегнатите општини, објава на официјалните профили на општините на социјалните мрежи, заедно со приложената документација, јавна расправа со присутно локално население, со рок за достава на мислења и забелешки најмалку од 30 дена.
Рок: крај на годинава.



ЗАШТИТЕНИ ПОДРАЧЈА

1. Посебен закон за Водно каде покрај заштитата според законот за заштита на природата, ќе се заштити и според главната цел со која Водно е пошумено минатиот век - заштита од ерозии, свлечишта, порои, поплави. Заштита и според особеното значење на Водно за жителите Скопје, најзагадениот град, поради неговата непосредна близина и најбрзиот пристап до природа и мир. **Рок: крај на годинава.**
2. Указ за прогласување на предложените подрачја за заштита во државава по итна постапка, поради нивна масовна и забрзана деградација. **Рок: крај на годинава.**
3. Под итно запирање на сите деградирачки активности во рамки на националната еколошка мрежа. **Рок: крај на годинава.**



КОНЦЕСИИ ЗА МАЛИ ХИДРОЦЕНТРАЛИ

1. Забрана за изградба на мали хидроцентрали во националната еколошка мрежа. **Рок: крај на годинава.**
2. Укинување на субвенции за мали хидроцентрали, незначителни производители на енергија, со огромно кумулативно негативно влијание врз животната средина, биодиверзитетот, во време кога за засилуваат ефектите на климатските промени, сушите, недостатокот на вода. Ограничување на бројот на концесии на ниво на држава. **Рок: крај на годинава.**
3. Владата да ги одземе СИТЕ дозволи за користење на водата за производство на електрична енергија (мали хидроцентрали), каде е нарушено снабдувањето со вода на локалното население, во име на обезбедување или остварување повисок јавен интерес од оној заради чие остварување е издадена дозволата, како што е остварување на правото за користење на вода на повеќе корисници за водоснабдување на населението преку јавен водоснабдителен систем, за напојување на добитокот, за наводнување на земјоделското земјиште, за стопански потреби и кои не се во согласност со пропишаните законски услови, мерките за заштита на животната средина, плановите за управување со речните сливови, водостопанските услови за проектирање и условите за заштита на водните екосистеми и на екосистемите зависни од вода, законите, плановите и стратегиите за заштита на природата, за заштита на биолошката разновидност, климатските промени, националната еколошка мрежа. **Рок: крај на годинава.**
4. Барањето на дозвола за користење на вода, за испуштање во вода, за вадење песок, чакал и камен од коритата и бреговите, и намерата на објава на јавен повик за доделување на концесии за хидроцентрали да се објават на веб страната на засегнатите општини, објават на официјалните профили на општините на социјалните мрежи, задолжителна јавна расправа со присутно локално население, со рок за достава на мислења и забелешки најмалку од 30 дена.
5. Забрана за продажба на изворите на питка вода по примерот на Словенија. **Рок: крај на годинава.**



ГРЕЕЊЕ

1. Промена на начинот на греење (мазут/нафта/масло/јаглен/дрва) на сите здравствени и образовни установи, студентски домови, спортски центри, општини, затвори, ЈП во Скопскиот регион (Град Скопје, Арачиново, Чучер Сандево, Илинден, Студеничани, Петровец, Сопиште, Зелениково) и другите загадени градови. Потребните јавни набавки за оваа цела да се дел од Годишните програми/планови за јавни набавки за 2020 година, изготвени на почетокот на годината, за да се одвиваат непречено за време на изборите.

Пример за Скопје:

Здравствени: Институтот по белодробни заболувања кај децата Козле, Институтот за физикална медицина и рехабилитација, болницата за гериајатриска и палијативна медицина „13 Ноември“, психијатриската болница, здравствениот дом на Скопје..

Детски градинки: Росица во Горче Петров, Фидани во Чаир, 25 Мај во Гази Баба, Филизи во Сарај..

Основни училишта: Живко Брајковски, Ацо Шопов, Св. Климент Охридски, Панајот Гиновски, Гоце Делчев, Лиман Каба во Бутел; Кузман Шапкарев, Св. Климент Охридски, Рајко Жинзифов во Кисела Вода; 26 Јули, Браќа Рамиз и Хамид во Шуто Оризари; Димитар Македонски во Аеродром; Мирче Ацев, Димитар Поп Георгиев Беровски, Страшо Пинџур, Горче Петров, Јоаким Крчовски во Горче Петров; Лирија, Тефејуз, Никола Валцаров/Имри Елези, Хасан Приштина во Чаир; Дане Крапчев, Крсте Мисирков, Крум Тошев, Кирил и Методиј, Наум Охридски, 25 Мај, Његош во Гази Баба; Дитурија во Сарај, Крушопек и Грчец, Емин Дураку во Буковиќ и Арнаќија, Ибе Паликуќа, Дрита, Фаик Коница, Бедри Таири, Сами Фрашери во Сарај..

Посебни основни училишта: Иднина во Чаир, Д-р Златан Сремец во Кисела Вода

Средни училишта: Кочо Рацин во Горче Петров; Шаип Јусуф во Шуто Оризари; Сарај во Сарај..

Универзитети: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје - Ректорат, ПМФ, Институт за сточарство, Земјоделски институт, Институт за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија..

Спортски објекти: Спортскиот Центар Борис Трајковски во Карпош, Скопје..

Општини: Бутел, Горче Петров, Сарај, Гази Баба, Илинден,

Петровец, Арачиново, Студеничани..

Затвори: Шуто Оризари и Идризово-Гази Баба

Министерство за одбрана: ТРЦ Горче Петров, касарните во Гоце Делчев, Илинден, Петровец, воениот стадион во Скопје..

МВР: разни локации. Противпожарни станици: во Горче Петров..

Патишта: ЈП Македонијапат асфалтни бази и греење во Скопје, Петровец..

ЈСП Скопје

Македонски железници: разни локации

2. Кост-бенефит анализи на проширување на топловодните мрежи во Скопје, изградба на секундарна и терцијарна гасоводна мрежа во Скопје, изградба на фотоволтаични центри, со проекција за наредните 30 години, во кои делови на Скопје е оправдано, во кои не, и изработка на план за најефикасен начин на греење во секој дел од градот по корисници. **Рок: март 2020.**
3. Забрана за греење со мазут/масло/нафта/јаглен на домаќинства во Скопскиот регион. **Рок за носење на забраната: крај на годинава, со стапување на сила јануари 2021.**
4. Одредување на критичните делови во Скопскиот регион заслужни за најголемо генерирање и пренесување на загадувањето во другите делови и овозможување преку разни форми на стимулација промена на начинот на греење. **Рок на одредување на критичните зони: јануари 2020.**
5. Филтри на оџаци на јавните институции кои нема да го сменат начинот на греење во Скопје и другите загадени градови. **Рок: дел до крај на годинава, останато до март 2020.**



ЗЕЛЕНИЛО

1. Ослободување на СИТЕ заробени дрвја, без исклучок, според стандардите за ослободен простор околу нив - за квадратна форма, отвор со димензии од 0.90/0.90 до 1.20/1.20 м, за кружна форма дијаметар од 0.90 до 1.20 м. Бараме почитување на законите и пропишаните стандарди, не квази ослободување и импровизации на тема! Тротоарите треба да се со ширина од најмалку 1.5 м. Неослободување на дрвјата, зошто немало да остане тротоар е непочитување на пропишаните стандарди!
Рок: крај на годинава.
2. Пошумување на Водно во висина на целосната сума исплатена на име надомест на штета од страна на МЕР, односно 700.000 евра. Рок на започнување: март 2020.
3. Пошумување на Скопска Црна Гора. Рок на започнување: крај на годинава.
4. Зелени коридори по течението на Серава и Лепенец. Рок на започнување: крај на годинава.
5. Поставување на зелена бариера помеѓу пешаците/велосипедистите и возилата, за превенција од вдишување на издувните гасови од возилата. Висината на зеленилото во согласност со научните истражувања - од ниво на земја до над висина на главите. Рок на започнување: март 2020.
6. Да се зголеми бројот на зимзелени растенија од секаков вид, ниско и високо стеблести, ползавци, соодветни на урбаните услови и климатските промени. Рок на започнување: март 2020.
7. Загадувачките капацитети да создадат заштитни зелени зони околу нивните капацитети со соодветна вегетација. Рок на започнување: март 2020.
8. Формирање на зелена мрежа во урбаните топлотни острови и најжешките урбани климатски зони во Скопје. Рок: март 2020.
9. Изготвување на листа на растенија отпорни на климатските промени и листа на растенија со висока асимилација и висока отпорност на разни загадувачки супстанции, соодветни за Скопје и други градови во земјава, како и надвор од нив. Да се води сметка за инвазивноста на видовите. Да се зазеленува согласно овие листи и да се напуштат видови кои се подложни на болести, бараат редовно наводнување, не издржуваат суши или силни порои во услови на сè произразени климатски промени. Рок: март 2020.
10. Воведување на специјално обучени тимови спремни да се справат со вооружени дивосечачи на шумите. Рок: март 2020 за административните фази.



СООБРАЌАЈ

1. Набавка на доволно автобуси во Скопје во комбинација со планираниот трамвај/тролејбус што ќе ги задоволи потребите на градот и измена на возниот ред. Рок: јавна набавка до март 2020, комплетирање до крај на мандатот на градоначалникот, октомври 2021.
2. Воведување на еколошки јавен превоз во Битола и Тетово. Рок: март 2020 за административната фаза.
3. Постојните дизел автобуси од јавниот превоз да се конвертираат на гас или постават филтри. Рок на започнување: крај на годинава.
4. Поставување на DPF (diesel particulate filters) и SCR (selective catalytic reduction) системи или други "pre" & "post combustion" технологии на камионите, градежните машини во најзагадените градови, за достигнување од еквивалент на мин. ЕУРО 5 стандард за автомобили. Рок: март 2020 за административната фаза.
5. Максимизирање на велосипедски патеки во логично поврзани улични мрежи, и ослободување и обезбедување стандардни тротоари односно јавен простор за движење. Рок: ослободување на постоечките тротоари и вело патеки до март 2020, останатото до крај на мандатот на градоначалниците, октомври 2021.
6. Ревидирање на старите автоцентрични сообраќајни планови за Скопје. Бришење на „градските автопати“ во централното градско подрачје и проектирање на нови сообраќајници согласно новите приоритети во планирањето, јавен превоз, пешачење и велосипедизам. Рок на започнување: веднаш, со имплементација во новиот ГУП.
7. Унапредување на железничкиот сообраќај, меѓуградскиот автобуски превоз и вело-мрежа меѓу населени места на национално ниво. Рок: започнување крај на годинава.
8. Населени места со над 10.000 жители да изработат Планови за одржлива мобилност. Останатите да ја вметнат одржливата мобилност во ГУП. Рок на започнување: јануари 2020.
9. Искористување на железницата во рамки на јавниот градски превоз во град Скопје. Рок: веднаш да започне координација помеѓу Град Скопје и Железници.



УРБАНИЗАМ

1. Мораториум за градење на ниво на град Скопје, со исклучок за индивидуални домувања, до ревизија на ГУП за сите проблематични зони. Итно формирање на работна група од домашни и меѓународни експерти кои ќе изработат национална стратегија за одржливо урбанистичко планирање. Рок: крај на годинава за мораториум, февруари 2020 за работна група.
2. Новиот ГУП на Град Скопје да биде изработен согласно уставните одредби за заштита и унапредување на физичкото и ментално здравје на луѓето, остварување на правото на здрава животна средина, обврската да се унапредува и штити животната средина и природата, и начелата на услови за хумано живеење и работа на граѓаните, надминување на урбаните бариери на лицата со инвалидитет, одржлив развој, заштита и унапредување на животната средина и природата, заштита од разурнувања, од природни и технолошки катастрофи и хаварии, усогласеност со европските нормативи и стандарди, меѓу кои и нормативот за трусни подрачја, според кој бројот на жители по еден хектар не смее да надминува 250 до 400 жители. Рушење на градби за таа цел за да се реализираат уставните права и задоволат нормативите и стандардите, преку правна одредба во законот за урбанистичко планирање. Рок на започнување: веднаш.
3. Во градовите достигнување на 25 м² зеленило по жител, рамномерно распоредени и инклузивни за секој жител со пристап до зелена парковска површина во непосредна близина до 300 метри, со планирана крајна цел на препорачаните 50 м² според СЗО. Сите неуредени простори без дефинирана класа на намена или со површини со несоодветна намена, напуштени, со девастирано земјиште и зелени површини во станбените блокови, покрај улиците и булеварите, покрај реките, кои се водат како неизградено градежно земјиште да се изменат на ниво на ГУП / регулациските планови/ДУП во Д1 и Д2, парковско и заштитно зеленило. Рок: март 2020.
4. Јавен увид на планираното и непредвиденото во годишната програма градежно земјиште сопственост на РМ за отуѓување и давање под долготраен и краткотраен закуп, со јавна презентација и рок за достава на забелешки најмалку од 30 дена. Објава на Предлог - Програмата за работа во областа на располагањето со градежно земјиште во сопственост на РМ, на подрачјето на општината за наредната година, на веб страната на општината и официјалните профили на општините на социјалните мрежи, и во медиумите. Рок: крај на годинава.
5. За оформување на градежна парцела, лицето да има во сопственост најмалку 80% од градежната парцела или да се укине можноста со непосредна спогодба да се отуѓи градежно земјиште сопственост на РМ за таа цел. Рок: крај на годинава.



ФИСКАЛНА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА И ГРАЃАНСКО ОДЛУЧУВАЊЕ

Измена на начинот на финансирање на општините преку зголемување на процентот од ДДВ од сегашните 3% и зголемување на процентот од персоналниот данок на доход од сегашните 4.5% кој го земаат, во доволна мера да овозможи непречено функционирање на општината и да не зависат од надоместоците за уредување на градежното земјиште - комуналии и изградба на згради, молови и сл., да не се мотивирани да издаваат согласност за концесии за минерални сировини и сл. Условено со:

- ограничување на бројот на вработени во општината и во нејзините ЈП во однос на големината на општината и бројот на жители,
- ограничување на процент од буџетот кој оди за плати,
- укинување на непотребни расходи, разни службени трошоци, забрана за луксузни трошења од било каков вид,
- 100% транспарентност на општините,
- одлучување на граѓаните во буџетското планирање, носење на урбанистички планови, продавање на државно земјиште и др. одлуки од значење, каде и прашањето за доверба на градоначалникот, преку примена на модел како Decide Madrid и директно, референдумско изјаснување.

Рок: март 2020.



ЕНЕРГИЈА ОД ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ

1. Изградба на фотоволтаични центри во општините на места на деградирано земјиште, индустриско, бивши депонии и сл. за потребите на локалното население и поддршка на промена на начинот на греење. Во Шуто Оризари, на место на дивите депонии, после санација и ремедијација на локацијата согласно законските барања и Планот за управување со отпад за Скопскиот регион, на дел од површината да се постави соларна централа за потребите на жителите на Шуто Оризари и непосредното соседство во Визбегово. На ист начин, на дел од површината на Вардариште, после завршената санација и ремедијација, поставување на соларна централа за жителите од опкружувањето во Гази Баба и Аеродром. На овој начин се врши соодветна репарација за претрпените штети на жителите од околината на овие депонии, најизложени на нивното негативно влијание, а потоа и на другите жители. **Рок на започнување: јануари 2020.**
2. Измена на Правилникот за обновливи извори на енергија со цел да се овозможи потрошувачот-производител домаќинствата да произведуваат електрична енергија, со оглед на сегашната дисквалификација поради универзалниот снабдувач каде се приклучени (ЕВН), да се измени ограничувањето на инсталираната моќност до 4kW и до 20kW за мал потрошувач, буџетски корисник и единка корисник, поповолно пресметување на цената на предадена енергија и пресметковниот период. **Рок: крај на годинава.**



ФОНДОВИ

1. Обнова на Фондот за животна средина, во функција 1998-2005, каде ќе се слеваат таксите и акцизите поврзани со животната средина. Рок: крај на годинава.
2. Формирање на Фонд за енергетска ефикасност. Рок: март 2020.
3. Обнова на Фондот за пошумување, во функција 1971-1990, кога биле направени најголемите пошумувања во земјава. Рок: март 2020.



МОНИТОРИНГ

1. СИТЕ мерни инструменти да работат на сегашните мерни станици на МЖСПП, не само за РМ10, да се постават нови за РМ2.5 и озон на СИТЕ места каде ги нема и поставување на нови мониторинг станици. Рок: март 2020 за постоечките станици, до јуни 2020 за новите.
2. Поставување на сензори за мониторинг на бучавата во резиденцијални мешани зони познати по бројни поплаки за бучава. Рок: март 2020.
3. Утврдување на изворот на тешки метали, најдени од АХВ кај дивечот, во пределот каде се движеле.
Рок: започнување до март 2020.



СТАТИСТИКА

1. Објавување за јавност достапна неделна и месечна статистика на морбидитет и морталитет по дијагноза/код на МКБ 10, пол, возраст, место на живеење/општина. Рок: март 2020.
2. УХМР да ги ослободи базите на податоци и да ги објави на веб страната за јавност. Рок: крај на годинава.



УНЕСКО ОХРИД

1. Владата на РМ, Министерството за култура, Министерството за животна средина и просторно планирање, Општина Охрид, Општина Струга и Општина Дебрца доследно да ги спроведат сите 19 обврзувачки препораки од Реактивната мисија на УНЕСКО со цел да се спречи понатамошна деградација на исклучителната универзална вредност на подрачјето, да се обезбеди соодветна заштита и да се придонесе за унапредување на состојбата на единствениот македонски УНЕСКО Регион. **Рок: февруари 2020.**
2. Поради докажаната улога на блатата во редуцирање на негативните ефекти од глобалното затоплување/климатските промени Министерството за животна средина и просторно планирање итно да ја поднесе веќе изготвената апликација за прогласување на Охридското Езеро и Студенчишко Блато за Рамсар локација до Рамсарскиот секретаријат со што Езерото и Блатото ќе добијат уште една заштитна бариера. **Рок: декември 2019.**
3. Владата на РМ приоритетно да обезбеди средства за целосна санација на целокупниот колекторски систем, цевководот, пумпните и прочистителните станици според направената студија на ЏИКА (JICA) и доизградба на истиот на целата територија околу езерото со прекугранична соработка со Албанија. **Рок: декември 2019 - декември 2020.**
4. Да се прогласат заштитени зони во Охридското Езеро втемелени на научни сознанија. Да се назначат дополнителни сезонски заштитени зони во Езерото и крајбрежјето во текот на сезоните на мрестење/гнездење особено на рибите/птиците и за други значајни видови. **Рок: веднаш - јуни 2020.**
5. Да се утврди штетното влијание на пловните објекти и да се спроведуваат редовни контроли на големите пловни возила. Итно да се отстранат сите пловни објекти за кои ќе се утврди дека имаат големо штетно влијание врз Охридското Езеро. **Рок: март 2020.**
6. Никакви отстапки за легализација на дивоградби во заштитен појас од 50 метри од највисокиот водостоп на Охридското Езеро во последните 50 години. **Рок: веднаш.**
7. Да се усвои Стратегија за развој на туризмот на охридскиот регион според принципите на одржлив и паметен развој кои нема да ја компромитираат заштитата на животната средина. **Рок: веднаш-јуни 2020.**



ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

1. Користење на техничка, дождовна вода за наводнување, миење на улици, стоп за користење на питка вода. Да започне користење на техничка вода за тоалети.
Рок: започнување март 2020.
2. Да се спроведе постепена редукција до целосно повлекување на владините субвенции за индустриско сточарство. Одгледувањето со последователна експлоатација на животни, особено индустриското производство, се еден од главните предизвикувачи на глобалното затоплување/климатските промени преку загадување на воздухот, водите, почвата.
Рок: веднаш-2021.
3. Владата на РМ целосно да се ориентира кон планирање и производство исклучиво на соларна електрична енергија, а да се откаже од (мали) хидроцентрали и ветерници кои имаат докажано огромно негативно влијание врз животните, животната средина, биолошката разновидност, како и животот и здравјето на луѓето. Рок: веднаш-2030.
4. Владата на РМ целосно да се посвети и итно да започне со реализација на Целите за одржлив развој на ОН од Агендата 2030 за одржлив развој. Рок: веднаш-2030.
5. Да се утврди уставноста на сите важечки плански документи во однос на здравата животна средина како гарантирано право на секој граѓанин и да се пристапи кон итна измена и усогласување со Уставот на РМ на оние документи каде што ќе се утврди неуставност. Рок: март 2020.
6. Да се усогласи сета легислатива (примарна и секундарна) од области кои може да имаат негативни ефекти врз животната средина/природата (на пример, просторно планирање, енергетика, шумарство, транспорт, земјоделство, здравство), со принципите и начелата за одржлив развој.
Рок: веднаш-јуни 2020.
7. Да се обезбеди веб-страница каде што граѓаните ќе имаат постојан и непречен пристап до консолидирани и ажурирани верзии на сета легислатива (примарна и секундарна) која има допирни точки со животната средина/природата, со посебен акцент на легислативата од области кои може да имаат негативни ефекти врз животната средина/природата. Рок: март 2020.
8. Да се воведат едукација за одржлив развој со акцент на глобално затоплување/климатски промени во сите степени на образование.
Рок: веднаш-крај на 2020.
9. Да се инсталираат и соодветно да се одржуваат фотоволтаични системи на сите објекти во сопственост на државата/општините/Град Скопје. Рок: веднаш-2025.
10. Да се постават и соодветно да се одржуваат енергетски-ефикасни фасади на сите објекти во сопственост на државата/општините/Град Скопје. Рок: веднаш-2025.
11. Да им се наметне обврска да постават фотоволтаични системи и енергетски-ефикасни фасади на сите индустриски капацитети во земјата. Рок: декември 2019.
12. Да им се наметне обврска на проектантските и градежните компании да проектираат/градат градби исклучиво со енергетски ефикасни-фасади и фотоволтаични системи.
Рок: декември 2019.





ЗЕЛЕНА РЕВОЛУЦИЈА

FFF, 02 Иницијатива, НеБидиЃубре, Скопје Смог Аларм, МојВоздух, Движење за чист воздух, Го Сакам Водно, Билка, Levizja Nena dhe Femija, Скопје бара чист воздух, Битола сака чист воздух, Есо Guerilla, Група граѓани од Визбегово, Здрава Котлина, Еко Долина, Младите од Иловица и Штука, Здравје пред профит во Центар, ЕкоКарпош 3,2,1, Ние сме Карпош 4, Плоштад Слобода, Екоскоп, Shoqata ekologjike GvEko, Е.Д.Е.Н., Охрид SOS, Struganët për Strugën/ Стружани за Струга, Анима Мунди, Шепасте ентузијасте, Дејзи Фемили, Young Friends of the Earth Macedonia



ЗЕЛЕНА РЕВОЛУЦИЈА
МАРШ 29.11.2019